

и високи скалисти пирамиди, покрити съ снѣгъ. Въ Родопскитѣ планини се вѣдятъ мечки, глигани и сърни.

За граница между Рила и Родопа българитѣ смѣтатъ Стара-рѣка при Пещера. Ние ще почнемъ своето описание отъ прохода, наричанъ по български *Желѣзни-врата*, който лежи на югозападъ отъ Татаръ-Пазарджикъ и води отъ Тракия за градъ Мехомия, въ областъта *Разлогъ*. Западно отъ тоя проходъ се издига *Балабаница* на 2300 метра съ прекрасенъ видъ на Сръдна-гора, Балкана, Тракийската равнина, Родопската верига и Рилския планински вжзелъ. При политѣ ѝ на изтокъ лежи интересната, често споменувана въ историята мѣстность *Цѣпина* — блатиста котловина, заобиколена съ планини. Въ сръдата ѝ, близо до едноименния градъ лежи езерото Батакъ, *Баташко езеро*, по български сжщо и *Тресавище*, часъ и половина пжтъ надлжжъ и половинъ часъ наширь, заобиколено съ бездънни блата, които, приличайки външно на разкошни ливади, сж погълнали вече мнозина нещастни. По брѣговетѣ на това изобилно съ риба блатисто езеро се вѣдятъ не само жерави, диви гжски и други водни птици, но и вълци, лисици и зайци. Излива се то въ рѣка *Елидере*, която, усилена съ три други рѣкички (Бистрица, Ягодинка, Алабакъ), нахлува въ тракийската равнина презъ една тѣсна пукнатина, въ която всѣка нощъ отъ вечеръ духа юженъ вѣтъръ, наричанъ „вечерникъ“. Цѣпина изобилва съ обширни пещери и горещи извори. Споредъ едно мѣстно старо предание, цѣлата тая страна нѣкога била покрита съ планинско езеро, додето при едно земетресение водитѣ му не си пробили изходъ презъ днешния проломъ на Ели-дере, отнасяйки съ себе си една чудовищна риба, която въ равнината при „Песъе поле“ станала плячка на псетата. Както китъ по новогръцки се нарича „хархория“, така и северниятъ край на Цѣпина е получилъ името *Каркория*. Следователно, тукъ имаме работа съ едно предание съ полу-геологично и полу-etimологично съдържание³⁹.

Отъ върха *Карлѣкъ* (2100 м.) извира Стара-рѣка, притокъ на Марица, който протича презъ високо разположения градъ Батакъ (1062 метра) дето зимата трае осемъ месеца и плодоветѣ никога не узрѣватъ. Малко по-надолу, въ една мѣстность, която изобилва съ ледени пещери и планински езера, лежи градъ Пещера. Надъ изворитѣ на Арда се издига *Крушово* (2300 м.), важенъ планински вжзелъ, отъ който се простира единъ украсенъ съ високи върхове, между Арда и Марица до Одринъ, страниченъ клонъ, по чийто северенъ склонъ се обработватъ лозя. Главниятъ гребенъ, съ върхове до 2000 метра височина, преминава отъ изворитѣ на Арда източно до областъта на Марицинитѣ устия. Въ областъта на Арда лежатъ малко известнитѣ планински страни *Ахъръ-челеби* и *Султанъ-ери*, които въ сръднитѣ вѣкове се наричали *Ахридо* или *Морра*.

Западната Родопска верига се простира между Струма и Места на югъ чакъ до морето. При града Джумая величествено се издига оголениятъ връхъ *Арисваница* и *Кресна планина*. Надъ планинската крепостъ Мелникъ (гръц. Μελένιος, 400 метра) се издига състоящата се отъ гнайсъ и гранитъ, дълго време покрита съ снѣгъ *Пиринъ планина* (тур. Перимъ-дагъ), у древнитѣ *Орбелосъ* (2700 метра). По-нататъкъ на югъ при Сересъ се намира гористиятъ *Меникионъ*, а задъ него *Босъ-дагъ*. Тая частъ на Родопа, обхващайки обширната котловина на градоветѣ Драма и Зжхна, се завършва при устието на Струма съ стръмната доломитна планина *Пърнаръ*, у древнитѣ *Пангайонъ* (тур. Пилавъ-тепе, 1875 метра).

6. Планински вериги между Струма и Вардаръ

Областъта между Струма и Вардаръ се заема отъ три още малко известни успоредни вериги, които вървятъ въ главна посока отъ западъ къмъ